

Vergaderjaar 2025–2026

36 915 K

Wijziging van de begrotingsstaat van het Defensiematerieelbegrotingsfonds voor het jaar 2026 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL	1
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	2
	1 Leeswijzer	2
	2 Het beleid	3
	2.1 Voorstel van wet	3
	2.2 Ontvangsten- en uitgavenmutaties	3
	2.3 Budgettaire gevolgen van beleid	5

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2026 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (K).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,
D. Yeşilgöz-Zegerius

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende eerste suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbegroting 2026 van hoofdstuk K van de begroting van het Rijk.

In deze eerste suppletoire begroting van het Defensiematerieelbegrotingsfonds zijn de besluiten van het kabinet uit de Voorjaarsnotabesluitvorming verwerkt. Deze suppletoire wet dient dan ook in samenhang te worden gezien met de Voorjaarsnota. Als gevolg hiervan wordt het uitgavenbudget van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF) 2026 met € 216,47 miljoen verhoogd tot € 13,74 miljard.

In paragraaf 2.1 wordt de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de ontwerpbegroting uiteengezet. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 een overzicht weergegeven met de belangrijkste ontvangsten- en uitgavenmutaties. Afsluitend is in paragraaf 2.3 per artikel een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en de uitgaven- en ontvangstenmutaties. In aansluiting op de ontwerpbegrotingen en de Voorjaarsnota worden vanaf 2026 ook de mutaties voor het jaar t+5 opgenomen in de tabel budgettaire gevolgen van beleid van de eerste suppletoire begroting. Dit betreft de extrapolatie van de begroting – het toevoegen van het jaar t+5 – en vervolgens de mutaties tot en met t+5 die tijdens de Voorjaarsbesluitvorming zijn verwerkt.

Per artikel worden de mutaties groter dan of gelijk aan onderstaande staffel op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1.000	5	10
=> 1.000	10	20

De toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

De eerste suppletoire begroting geeft een totaaloverzicht van financiële afwijkingen ten opzichte van de ontwerpbegroting van het DMF en wordt tegelijk met de Voorjaarsnota ingediend en uiterlijk 1 juni gepubliceerd. Jaarlijks wordt het Defensie Projectenoverzicht (DPO) aan de Kamer aangeboden. Deze rapportage geeft een overzicht van alle materieel- en IT-projecten met een investeringsbedrag van meer dan € 50,0 miljoen in onderzoek en realisatie. Gelet op het commercieel vertrouwelijke karakter van een aantal projecten wordt voor deze projecten slechts een bandbreedte van het projectbudget opgenomen.

2 Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2026 van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) ten opzichte van de vastgestelde begroting met een bedrag van € 216,5 miljoen en het ontvangstenbudget met € 14,3 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het Defensiematerieelbegrotingsfonds tot een uitgavenbudget van € 13,7 miljard en een ontvangstenbudget van € 169,1 miljoen. Met de eerste supplettoire begroting 2026 wordt voorgesteld de aan te gane verplichtingen te laten stijgen met € 6,3 miljard tot € 19,6 miljard. De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de ontwerpbegroting 2026 is als volgt:

Uitgaven (bedragen x € 1.000)

Stand vastgestelde begroting 2026	€ 13.525.299
Wijzigingen 1e supplettoire begroting 2026	€ 216.469
Stand begroting Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) in de voorjaarsnota 2026	€ 13.741.768

Ontvangsten (bedragen x € 1.000)

Stand vastgestelde begroting 2026	€ 154.779
Wijzigingen 1e supplettoire begroting 2026	€ 14.316
Stand begroting Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) in de voorjaarsnota 2026	€ 169.095

2.2 Ontvangsten- en uitgavenmutaties

Overzicht belangrijkste supplettoire uitgavenmutaties 2026 (eerste supplettoire begroting) (bedragen in miljoenen euro)

	Artikel-nummer	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027	Uitgaven 2028	Uitgaven 2029	Uitgaven 2030	Uitgaven 2031
Vastgestelde begroting 2026		13.525	13.982	14.718	14.617	13.738	13.790
Mutaties coalitieakkoord							
1)							
2)							
3)							
Belangrijkste supplettoire mutaties							
4) Kasschuif actualisatie investeringsprojecten	Diversen	- 437	- 55	55	437		
5) Eindejaarsmarge 2025	Diversen	574					
6) Kasschuif valutareserve		- 266	266				
7) Overboeking Aanvullende Post			- 266				
8) Prijs- en volumebijstelling	8	489	492	502	506	797	1.320
9) Overboekingen met Defensiebegroting	Diversen	- 151	- 188	- 230	- 288	- 286	- 273
10) Bijstelling programmering Investerings	Diversen	871	290	- 64	- 61	- 497	1.297
11) Aanpassing over-/onderprogrammering	Diversen	- 871	- 290	64	61	497	- 1.297
12) Surplus overige mutaties	Diversen	7					
Stand 1e supplettoire begroting 2026		13.741	14.235	15.044	15.271	14.247	14.547

Toelichting belangrijkste mutaties

Kasschuif actualisatie investeringsprojecten

Via meerdere kasschuiven wordt het kasritme van enkele projecten geactualiseerd om tot een realistischer ritme te komen.

Eindejaarsmarge 2025

Dit betreft de toevoeging van de eindejaarsmarge 2025 van € 574,3 miljoen aan het DMF, waaronder € 266,0 miljoen voor vrijval op de valutareserve.

Kasschuif valutareserve

De toegevoegde middelen van de valutareserve 2025 worden via een kasschuif geschoven van 2026 naar 2027.

Overboeking Aanvullende Post

Dit betreft het overhevelen van € 266,0 miljoen in 2027 naar de Aanvullende Post ter dekking van de maatregel uit het coalitieakkoord voor onverminderde steun aan Oekraïne.

Prijs- en volumebijstelling

Er is sprake van een wettelijke koppeling tussen de defensie-uitgaven en 2% van het bbp. De reservering voor 2% prijsontwikkeling van het bbp is geplaatst op de Aanvullende Post en wordt jaarlijks in tranches uitgekeerd en toegevoegd aan de begroting. Dit betreft de overboeking van de prijstranche 2026 voor het lopende jaar. Ook betreft het hier de volumetranches 2030 en 2031. De volumeontwikkeling in de periode 2026 tot en met 2029 staat reeds op de begroting.

Overboekingen met de Defensiebegroting

Dit betreft diverse overboekingen tussen de Defensiebegroting en het DMF. Hierbij worden exploitatiemiddelen van investeringsprojecten overgeheveld naar de Defensiebegroting omdat deze projecten in een dusdanig vergevorderd stadium zijn dat de uitgaven voor personeel op de Defensiebegroting kunnen plaatsvinden.

Bijstelling programmering Investerings

De ramingen van de investeringen in de periode van 2025–2040 in het Defensie Lifecycle Plan (DLP) zijn aangepast. Vanwege de verslechterde veiligheidssituatie worden investeringsprojecten waar mogelijk versneld. Het Defensie Projectenoverzicht (DPO) rapporteert over de voortgang op deze projecten.

Aanpassing over-/onderprogrammering

Voor het gebruik van het begrotingsinstrument overprogrammering wordt gebruik gemaakt van een limiet van 30% per begrotingsjaar. Voor 2026 en 2027 is de limiet verhoogd naar 40%. Dit betekent dat er meer plannen in de eerste jaren staan ingeboekt dan past binnen het beschikbare budget van die jaren. Door met deze overprogrammering te werken wordt zoveel als mogelijk getracht te voorkomen dat latere realisatie bij individuele projecten leidt tot onderrealisatie van het totale beschikbare budget. Over de gehele planperiode van 15 jaar sluit de programmering aan op het

totaal beschikbare budget. Als gevolg van de bijstelling van de programmering van de investeringen is ook de over-/onderprogrammering gewijzigd. Per saldo leidt de bijstelling van de investeringen en de aanpassing van de over-/onderprogrammering niet tot wijzigingen in de uitgaven.

Overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2026 (eerste suppletoire begroting) (bedragen in miljoenen euro)

	Artikel- nummer	Ontvangsten 2026	Ontvangsten 2027	Ontvangsten 2028	Ontvangsten 2029	Ontvangsten 2030	Ontvangsten 2031
Vastgestelde begroting 2026		155	146	166	154	153	144
Mutaties coalitieakkoord							
1)							
2)							
3)							
Belangrijkste suppletoire mutaties							
1) Technisch	2	14	7	0	0	0	0
Stand 1e suppletoire begroting 2026		169	153	166	154	153	144

Toelichting belangrijkste mutaties

Technisch

Het budget is toegenomen als gevolg van hogere ontvangsten door steunverlening aan derden en royalty's. Deze ontvangsten worden via een desaldering ingezet, waardoor de uitgaven stijgen.

2.3 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Defensiebreed Materieel

Artikel 1 Defensiebreed Materieel bedragen (x1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grotting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begrotting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begrotting (4)	Stand 1° supplettoire begrotting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	2.271.990	- 57.709	2.214.281	706.621	2.920.902	659.541	- 282.206	- 838.976	- 1.682.193	- 985.847
	Uitgaven	2.555.257	- 797.785	1.757.472	- 498.947	1.258.525	- 764.681	- 1.233.074	- 2.019.881	- 1.306.878	- 1.458.810
01.11	Verwerving Opdrachten Verwerving: voorbe- reidingsfase Verwerving: realisatie	500.735 1.815.117	0 - 57.241	500.735 1.757.876	- 500.735 1.017.842	0 2.775.718	- 454.846 638.399	- 564.346 584.270	- 1.221.717 283.544	- 1.756.465 53.719	- 1.358.893 113.713
01.12	Instandhouding Opdrachten Instandhouding Materieel	664.200	0	664.200	59.688	723.888	311.500	154.558	54.736	38.259	40.058
01.13	Kennis en Innovatie Opdrachten Duurzaamheid, klimaat en veiligheid Kennisopbouw Technologieontwikke- ling Kennisgebruik Kort Cyclische Innovatie	27.278 54.673 42.168 4.619 69.878	0 0 0 0 0	27.278 54.673 42.168 4.619 69.878	- 3.941 - 8.101 4.914 4.953 56.916	23.337 46.572 47.082 9.572 126.794	- 4.474 - 22.222 17.658 0 10.349	- 1.979 - 52.032 7.342 0 8.873	0 - 11.312 7.469 0 4.404	0 - 14.422 9.270 0 4.327	31.415 - 20.233 16.383 0 5.184
01.14	Reserve Valutaschom- melingen Storting/onttrekking begrottingsreserve Storting/onttrekking begrottingsreserve	0	11.132	11.132	15.233	26.365	0	0	0	0	0
01.16	Over-/ onderprogram- mering Fonds Fonds	- 623.411	- 751.676	- 1.375.087	- 1.145.716	- 2.520.803	- 1.261.045	- 1.369.760	- 1.137.005	358.434	- 286.437
	Ontvangsten	85.716	0	85.716	0	85.716	0	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 100% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor Defensiebreed materieel zijn per saldo met € 706,6 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt door het toevoegen van verplichtingenbudget uit 2025 dat niet is aangegaan (€ 348,0 miljoen). Het betreft onder andere projecten met een budget boven de mandateringsgrens zoals het programma «Vervanging Wissellaadsystemen, Trekker-opleggercombinaties en Wielbergingsvoertuigen» (commercieel vertrouwelijk) en het project «Verwerving extended All Arms Air Defence (eAAAD) Toolbox» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast zijn de verplichtingenreeksen in het juiste ritme gezet (per saldo € 677,7 miljoen). Het betreft projecten en programma's met een budget boven de mandateringsgrens. Daartegenover staat het budget overhevelen van budget naar andere artikelen binnen het DMF, de Defensiebegroting of begrotingen van andere departementen (per saldo € 318,9 miljoen). Onder andere voor het project «Defensie Operationeel Kledingstelsel» (commercieel vertrouwelijk). Het restant wordt verklaard door een aantal kleinere, overige mutaties.

Toelichting op de uitgaven Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 517,1 miljoen naar boven bijgesteld.

Eenzijds is het budget in de voorbereidingsfase verlaagd (€ 500,7 miljoen). De ramingen van de projecten in voorbereiding zijn geactualiseerd of projecten zijn nader uitgewerkt en na besluitvorming overgegaan naar een volgende fase. Hierbij is ook het kasritme geactualiseerd.

Anderzijds is het budget in de realisatiefase naar boven bijgesteld (€ 1.017,6 miljoen) vanwege het toevoegen van budget dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen (€ 608,2 miljoen). Onder andere vanwege de projecten «Defensie Operationeel Kledingstelsel» (commercieel vertrouwelijk) en «Verbeterd Operationeel Soldaat Stelsel» (€ 11,0 miljoen).

Daarnaast is het budget van verschillende projecten overgegaan naar de realisatiefase en zijn de budgetten in de realisatiefase in een actueel kasritme gezet. Per saldo is het budget in de realisatiefase € 445,9 miljoen naar boven bijgesteld. Zoals bijvoorbeeld voor de projecten «Counter-Unmanned Aircraft Systems» (€ 42,7 miljoen), «Verwerving Extended All Arms Air Defence (eAAAD) Toolbox» (commercieel vertrouwelijk) en het programma «Aanvulling inzetvoorraad munitie» (commercieel vertrouwelijk)

Daartegenover staat dat het budget met € 36,3 miljoen naar beneden is bijgesteld vanwege een aantal interdepartementale overhevelingen en overhevelingen tussen de Defensiebegroting en andere artikelen binnen het DMF. Het betreft bijvoorbeeld het project «Verwerving helderheidsversterkende brillen» (€ 19,0 miljoen). Het restant betreft met name overige kleinere mutaties.

De in de alinea's hierboven genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een hoger budget in 2026 voor onder andere het project «Defensie Operationeel Kledingstelsel» (commercieel vertrouwelijk) en het programma «Aanvulling inzetvoorraad munitie» (commercieel vertrouwelijk).

Instandhouding

Het budget voor instandhouding is ten opzichte van de Ontwerpbegroting met € 59,7 miljoen gestegen. Dit wordt veroorzaakt door het overhevelen van uitgaven (€ 93,5 miljoen) uit 2025 die in dat jaar niet zijn gerealiseerd. Het restant betreft overige kleinere mutaties.

Kennis en Innovatie

Het budget voor kennis en innovatie is per saldo met € 54,7 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt met name veroorzaakt door een hoger budget voor kort cyclische innovatie (€ 56,9 miljoen), voornamelijk ten behoeve van het vergroten van projectcapaciteit, alsmede vanwege het toevoegen van budget dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen.

Over-/onderprogrammering

Op het DMF wordt gewerkt met overprogrammering. Als gevolg van de mutaties die op dit artikel plaatsvinden, wordt ook de overprogrammering aangepast. Op sommige artikelen is er meer dan 100% verplicht. Dit is onwenselijk. Het percentage juridisch verplicht wordt in samenhang met de veranderende leverschema's bezien en benodigde aanpassingen worden in de komende tijd stapsgewijs uitgevoerd. Een van de stappen is het kritisch nalopen van de administratie ten aanzien van leveringen met een leverdatum in het verleden om te beoordelen of verplichtingen kunnen worden afgesloten. Dit kan tot veranderingen leiden in het percentage juridisch verplicht.

Beleidsartikel 2 Maritiem Materieel

Artikel 2 Maritiem Materieel (bedragen x1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grooting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	2.473.180	- 62.441	2.410.739	- 600.722	1.810.017	1.072.536	312.616	154.703	- 488.000	663.961
	Uitgaven	2.297.936	35.959	2.333.895	204.290	2.538.185	163.245	331.330	218.968	155.998	628.775
02.11	Verwerving Opdrachten Verwerving: voorbe- reidingsfase Verwerving: realisatie	295.863 2.391.427	0 35.959	295.863 2.427.386	- 295.863 203.642	0 2.631.028	- 7.234 608.303	- 277.949 887.199	- 106.335 377.556	- 558.254 377.893	470.269 485.682
02.12	Instandhouding Opdrachten Instandhouding Materieel	308.783	0	308.783	70.435	379.218	19.098	4.157	2.157	2.111	3.933
02.16	Over-/ onderprogram- mering Fonds Fonds	- 698.137	0	- 698.137	226.076	- 472.061	- 456.922	- 282.077	- 54.410	334.248	- 331.109
	Ontvangsten	19.684	0	19.684	14.316	34.000	6.600	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 84% juridisch verplicht en 16% beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor Maritiem materieel zijn per saldo met € 600,7 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt doordat de verplichtingenreeksen in het juiste ritme zijn gezet (per saldo € 816,3 miljoen). Het betreft projecten en programma's met een budget boven de mandateringsgrens waaronder de projecten «Multifunctionele ondersteuningsvaartuigen» (commercieel vertrouwelijk) en «Bewapening maritieme lucht- en raketverdediging» (commercieel vertrouwelijk).

Daartegenover staat dat het verplichtingenbudget naar boven is bijgesteld vanwege het toevoegen van verplichtingenbudget uit 2025 dat niet is aangegaan (€ 252,7 miljoen). Het betreft onder andere projecten met een budget boven de mandateringsgrens zoals het project «Vervanging M-fregatten» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget naar beneden bijgesteld vanwege het saldo van overhevelingen tussen andere artikelen binnen het DMF, de Defensiebegroting of begrotingen van andere departementen en dit artikel (per saldo € 33,9 miljoen).

Het restant wordt verklaard door een aantal kleinere, overige mutaties.

Toelichting op de uitgaven Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 92,2 miljoen naar beneden bijgesteld.

Eenzijds is het budget in de voorbereidingsfase verlaagd (€ 295,9 miljoen). De ramingen van de projecten in voorbereiding zijn geactualiseerd of projecten zijn nader uitgewerkt en na besluitvorming overgegaan naar een volgende fase. Hierbij is ook het kasritme geactualiseerd.

Anderzijds is het budget in de realisatiefase naar boven bijgesteld (€ 203,6 miljoen) vanwege het toevoegen van budget dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen (€ 130,2 miljoen). Onder andere vanwege de projecten «Verwerving maritime strike» (commercieel vertrouwelijk) en «Vervanging Hulpvaartuigen» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget van verschillende projecten overgegaan naar de realisatiefase en zijn de budgetten in de realisatiefase in een actueel kasritme gezet. Per saldo is het budget in de realisatiefase € 273,9 miljoen naar boven bijgesteld vanwege onder andere de projecten «Verwerving onderzeeboten» (commercieel vertrouwelijk) en «ESSM Block 2: Verwerving en integratie» (commercieel vertrouwelijk). Het restant betreft met name overige kleinere mutaties.

Daartegenover staat dat het budget met € 200,4 miljoen naar beneden is bijgesteld vanwege een aantal interdepartementale overhevelingen en overhevelingen tussen de Defensiebegroting en andere artikelen binnen het DMF. Het restant betreft een aantal overige kleinere mutaties.

De in de alinea's hierboven genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een hoger budget in 2026 voor onder andere de projecten «Verwerving Combat Support Ship» (commercieel vertrouwelijk) en «Vervanging Hulpvaartuigen» (commercieel vertrouwelijk).

Instandhouding

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget voor instandhouding materieel met € 70,4 miljoen gestegen. Voor € 28,4 miljoen is dit het gevolg van latere realisatie van diverse projecten uit 2025 (zoals gemeld in de tweede suppletoire begroting 2025) en de eindejaarsmarge uit 2025. Daarnaast is het budget gestegen met € 31,5 miljoen voor projecten die elders in de begroting waren opgenomen, waarvan nu blijkt dat de uitvoering binnen instandhouding materieel plaats heeft. Enkele voorbeelden van projecten zijn het lease platform HQ, verduurzaming en benoemd onderhoud aan de Zr.Ms. Johan de Witt. Als gevolg van de extra ontvangsten in 2026, vanwege ondermeer verhoogde BTW, is het uitgavenkader evenredig verhoogd (€ 8,3 miljoen). De overige wijzigingen betreffen diverse kleinere mutaties.

Over-/onderprogrammering

Op het DMF wordt gewerkt met overprogrammering. Als gevolg van de mutaties die op dit artikel plaatsvinden, wordt ook de overprogrammering aangepast. Het percentage juridisch verplicht wordt in samenhang met de veranderende leverschema's bezien en benodigde aanpassingen worden in de komende tijd stapsgewijs uitgevoerd. Een van de stappen is het kritisch nalopen van de administratie ten aanzien van leveringen met een leverdatum in het verleden om te beoordelen of verplichtingen kunnen worden afgesloten. Dit kan tot veranderingen leiden in het percentage juridisch verplicht.

Ontvangsten

Ten opzichte van de ontwerpbegroting is het budget voor de ontvangsten met € 14,3 miljoen toegenomen. Voor € 8,3 miljoen valt dit onder de Koninklijke Marine en is onder andere het gevolg van extra BTW ontvangsten en ontvangsten door steunverleningen aan derden. Daarnaast zijn royalty's ontvangen die voortvloeien uit het project «Vervanging mijnenbestrijdingscapaciteit».

Beleidsartikel 3 Land Materieel

Artikel 3 Land Materieel (bedragen x1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grooting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	2.078.661	2.309.688	4.388.349	1.674.026	6.062.375	-241.133	-29.833	352.077	-69.202	397.685
	Uitgaven	2.629.006	921.988	3.550.994	-279.975	3.271.019	135.996	348.795	1.421.665	508.595	338.463
03.11	Verwerving Opdrachten Verwerving: voorbe- reidingsfase Verwerving: onder- zoeksfase Verwerving: realisatie	759.794 0 2.104.809	751.676 0 170.312	1.511.470 0 2.275.121	-1.511.470 0 983.613	0 0 3.258.734	-511.550 -1.262 -110.187	-504.016 -2.611 299.912	-1.185.351 -392 1.554.542	-1.152.620 651 1.752.524	-657.066 -10.402 1.486.507
03.12	Instandhouding Opdrachten Instandhouding Materieel	439.449	0	439.449	-8.678	430.771	1.983	-1.408	230	340	608
03.16	Over-/ onderprogram- mering Fonds Fonds	-675.046	0	-675.046	256.560	-418.486	757.012	556.918	1.052.636	-92.300	-481.184
	Ontvangsten	2.500	0	2.500	0	2.500	0	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 70% juridisch verplicht en 30% beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor Land materieel zijn per saldo met € 1.674,0 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt door het toevoegen van verplichtingenbudget uit 2025 dat niet is aangegaan (€ 1.820,3 miljoen).

Het betreft onder andere de projecten met een budget boven de mandateringsgrens waaronder «Groot Pantserwielvoertuig Boxer» (commercieel vertrouwelijk) en «Raketartillerie» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget naar boven bijgesteld als gevolg van overhevelingen tussen andere artikelen binnen het DMF, de Defensiebegroting of begrotingen van andere departementen, en dit artikel (per saldo € 255,6 miljoen). Onder andere bij de projecten «Vervanging MRAD & SHORAD» (commercieel vertrouwelijk) en «Licht Indirect Vurend Systeem» (commercieel vertrouwelijk).

Daartegenover staat dat de verplichtingenreeksen naar beneden zijn bijgesteld vanwege het actualiseren van het ritme van de verplichtingen (per saldo € 438,1 miljoen). Het betreft projecten en programma's met een budget boven de mandateringsgrens zoals «Vervanging Medium Range Anti-Tank» (commercieel vertrouwelijk).

Toelichting op de uitgaven Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 527,9 miljoen naar beneden bijgesteld.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lager budget in de voorbereidingsfase (€ 1.511,5 miljoen). De ramingen van de projecten in voorbereiding zijn geactualiseerd of projecten zijn nader uitgewerkt en na besluitvorming overgegaan naar een volgende fase. Hierbij is ook het kasritme geactualiseerd.

Anderzijds is het budget in de realisatiefase naar boven bijgesteld (€ 983,6 miljoen) vanwege het toevoegen van budget dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen (€ 403,8 miljoen). Onder andere vanwege het project «Verwerving Combat Counter-UAS» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget van verschillende projecten overgegaan naar de realisatiefase en zijn de budgetten in de realisatiefase in een actueel kasritme gezet. Per saldo is het budget in de realisatiefase € 359,0 miljoen naar boven bijgesteld. Dit betreft onder andere het project «Raketartillerie» (commercieel vertrouwelijk).

Tot slot is budget met € 220,8 miljoen naar boven is bijgesteld vanwege een aantal interdepartementale overhevelingen en overhevelingen tussen de Defensiebegroting en andere artikelen binnen het DMF. Het betreft bijvoorbeeld het project «Vervanging MRAD & SHORAD» (commercieel vertrouwelijk). Het restant betreft een aantal overige kleinere mutaties.

De in de alinea's hierboven genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een hoger budget in 2026 voor onder andere het project «Verwerving Combat Counter-UAS» (commercieel vertrouwelijk).

Instandhouding

De raming is ten opzichte van de ontwerpbegroting bijgesteld met € 8,7 miljoen.

Over-/onderprogrammering

Zie artikel 2, onderwerp over-/onderprogrammering voor een overkoepelde uitleg.

Beleidsartikel 4 Lucht Materieel

Artikel 4 Lucht Materieel (bedragen x1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grotting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	1.767.243	- 183.671	1.583.572	954.846	2.538.418	- 478.683	- 423.629	1.221.521	- 11.510	187.401
	Uitgaven	2.605.685	- 169.971	2.435.714	- 155.284	2.280.430	47.913	285.868	463.481	270.670	126.801
04.11	Verwerving Opdrachten										
	Verwerving: voorbe- reidingsfase	295.678	0	295.678	- 295.678	0	- 373.989	- 306.374	- 159.707	- 87.370	56.961
	Verwerving: realisatie	2.316.247	- 169.971	2.146.276	254.484	2.400.760	- 160.334	160.792	988.886	60.309	457.395
04.12	Instandhouding Opdrachten										
	Instandhouding Materieel	634.938	0	634.938	34.501	669.439	54.371	17.563	38.384	37.883	41.268
04.16	Over-/ onderprogram- mering Fonds Fonds	- 641.178	0	- 641.178	- 148.591	- 789.769	527.865	413.887	- 404.082	259.848	- 428.823
	Ontvangsten	9.840	0	9.840	0	9.840	0	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 100% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor Lucht materieel zijn per saldo met € 954,8 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt door het toevoegen van verplichtingenbudget uit 2025 dat nog niet is aangegaan (€ 700,9 miljoen). Het betreft onder andere de projecten met een budget boven de mandateringsgrens waaronder «Uitbreiden en versterken MQ-9 capaciteit» (commercieel vertrouwelijk) en «Verbetering Zelfbeschermingssystemen Helikopters» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget naar boven bijgesteld als gevolg van overhevelingen tussen andere artikelen binnen het DMF, de Defensiebegroting of begrotingen van andere departementen, en dit artikel (per saldo € 216,7 miljoen). Onder andere bij de projecten «Multi Ship Multi Type (MSMT)» (commercieel vertrouwelijk), «Helikopter Simulatoren» (€ 40,0 miljoen) en «NH-90» (€ 16,0 miljoen).

Daartegenover staat dat de verplichtingenreeksen zijn geactualiseerd (per saldo € 39,2 miljoen). Het betreft de projecten en programma's met een budget boven de mandateringsgrens zoals «Vervanging tactische luchttransport capaciteit» (€ 42,6 miljoen).

Het restant wordt verklaard door een aantal kleinere overige mutaties.

Toelichting op de uitgaven

Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 41,2 miljoen naar beneden bijgesteld.

Enerzijds is het budget in de voorbereidingsfase verlaagd (€ 295,7 miljoen). De ramingen van de projecten in voorbereiding zijn geactualiseerd of projecten zijn nader uitgewerkt en na besluitvorming overgegaan naar een volgende fase. Hierbij is ook het kasritme geactualiseerd.

Anderzijds is het budget in de realisatiefase naar boven bijgesteld (€ 254,5 miljoen) vanwege het toevoegen van budget dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen (€ 272,0 miljoen). Onder andere bij de projecten «NH-90» (€ 20,0 miljoen) en «Apache Remanufacture» (€ 24,0 miljoen).

Daarnaast is het budget van verschillende projecten overgegaan naar de realisatiefase en zijn de budgetten in de realisatiefase in een actueel kasritme gezet. Per saldo is het budget in de realisatiefase € 112,8 miljoen naar boven bijgesteld door onder andere de projecten «F-35: Verwerving middellange tot lange afstandsraaket» (commercieel vertrouwelijk) en «O&T munitie F-35» (commercieel vertrouwelijk)

Daarnaast is het budget met € 130,3 miljoen naar beneden bijgesteld vanwege een aantal interdepartementale overhevelingen en overhevelingen tussen de Defensiebegroting en andere artikelen binnen het DMF. Het restant betreft een aantal overige kleinere mutaties.

De in de alinea's hierboven genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een hoger budget in 2026 voor onder andere de projecten «NH-90» (€ 20,0 miljoen) en «Apache Remanufacture» (€ 24,0 miljoen).

Instandhouding

Ten opzichte van de ontwerpbegroting 2026 is het budget van instandhouding per saldo € 34,5 miljoen toegenomen.

Over-/onderprogrammering

Zie artikel 2, onderwerp over-/onderprogrammering voor een overkoepelde uitleg.

Beleidsartikel 5 Infrastructuur en Vastgoed

Artikel 5 Infrastructuur en Vastgoed (bedragen x1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grooting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	1.851.029	0	1.851.029	336.015	2.187.044	- 18.780	- 522.482	- 274.239	83.211	- 113.628
	Uitgaven	1.527.840	0	1.527.840	344.760	1.872.600	158.126	50.596	53.950	94.869	98.085
05.11	Verwerving Opdrachten										
	Verwerving: voorbe- reidingsfase	154.542	0	154.542	- 154.542	0	- 324.528	- 551.275	- 276.162	- 172.227	- 177.849
	Verwerving: realisatie	1.246.477	0	1.246.477	411.439	1.657.916	236.937	39.210	- 20.741	188.123	- 8.142
05.12	Instandhouding Opdrachten										
	Instandhouding Infrastructuur	552.871	0	552.871	174.928	727.799	151.124	53.022	55.385	67.320	72.363
05.16	Over-/ onderprogram- mering										
	Fonds	- 426.050	0	- 426.050	- 87.065	- 513.115	94.593	509.639	295.468	11.653	211.713
	Fonds										
	Ontvangsten	20.270	0	20.270	0	20.270	0	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 74% juridisch verplicht en 24% beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor infrastructuur en vastgoed zijn per saldo met € 336,0 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het overhevelen van verplichtingenbudget uit 2025, waarvoor in dat jaar geen verplichtingen zijn aangegaan (€ 57,1 miljoen). Daarnaast is er extra verplichtingenbudget toegevoegd voor onder andere de projecten «Nationaal Programma Ruimte voor Defensie» (€ 133,0 miljoen), «Commandantenvoorzieningen» (€ 14,9 miljoen), «Militaire mobiliteit» (€ 19,5 miljoen), en voor instandhouding van infrastructuur (€ 85,2 miljoen). Het restant betreft een optelsom van overige kleinere mutaties (€ 26,3 miljoen).

Toelichting op de uitgaven Verwerving

Het budget voor de verwervingsfase wordt met € 256,9 miljoen naar boven bijgesteld.

Eenzijds is het budget in de voorbereidingsfase verlaagd (€ 154,5 miljoen).

Voornamelijk doordat projecten naar de realisatiefase zijn gegaan (€ 324,2 miljoen) en budget naar latere begrotingsjaren is doorgeschoven als gevolg van langere doorlooptijden voor het afsluiten van contracten en langere levertijden (€ 120,5 miljoen). Daarnaast is er extra budget toegevoegd in de voorbereidingsfase voor nieuwe projecten, zoals het «Nationaal Programma Ruimte voor Defensie» (€ 244,1 miljoen), waaronder grondaankopen (€ 146,6 miljoen). De overige toevoeging van € 46,1 miljoen komt voort uit een opstelsom van kleinere mutaties.

Het budget voor de verwerving in de realisatiefase is per saldo met € 411,4 miljoen naar boven bijgesteld. Er is voor € 324,2 miljoen van de voorbereidingsfase naar de realisatiefase verschoven. Dit betreft onder andere de projecten «Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)» (€ 133,0 miljoen), «Huisvesting Marine Museum in Den Helder» (€ 40,0 miljoen), «Vernieuwen Lokaal Passieve Infrastructuur» (LPI) (€ 25,6 miljoen), «Verbeteren testbaan APS Eygelshoven» (€ 13,4 miljoen). Het verschil van € 112,2 miljoen bestaat uit de optelsom van een aantal kleinere mutaties.

Voor nieuwe opdrachten die Defensie ontvangen heeft en door herfasering van diverse projecten, is het budget verhoogd met € 69,4 miljoen. Daarnaast hebben technische mutaties geleid tot een bijstelling van het budget met € 17,8 miljoen.

Instandhouding

Het budget voor de instandhouding van het vastgoed is met € 174,9 miljoen verhoogd. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een incidentele toevoeging van € 100,0 miljoen voor de instandhouding van het vastgoed en de Commandantenvoorziening, om de verhoogde inzet van het Rijksvastgoedbedrijf en daarmee samenhangende hogere uitvoeringskosten, te dekken. Voor het Nationaal Plan Militaire Mobiliteit is het budget met € 19,5 miljoen verhoogd. Daarnaast hebben technische mutaties geleid tot een bijstelling van het budget met € 18,4 miljoen. Een aantal kleine mutaties leidt per saldo tot een verhoging van het budget met € 37,0 miljoen.

Over-/onderprogrammering

Zie artikel 2, onderwerp over-/onderprogrammering voor een overkoepelde uitleg.

Beleidsartikel 6 IT

Artikel 6 IT (bedragen x1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grooting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	2.060.342	- 9.191	2.051.151	243.337	2.294.488	- 109.910	- 309.286	- 442.911	- 246.192	- 61.622
	Uitgaven	1.909.575	9.809	1.919.384	111.121	2.030.505	8.151	- 10.398	- 10.467	- 12.656	- 8.057
06.11	Verwerving Opdrachten Verwerving: voorbe- reidingsfase Verwerving: onder- zoeksfase Verwerving: realisatie	709.375 0 1.156.120	0 0 9.809	709.375 0 1.165.929	- 707.590 0 486.898	1.785 0 1.652.827	- 418.530 3.947 221.162	- 416.705 3.947 32.144	- 519.304 600 - 14.128	- 550.002 800 215.778	- 92.434 7.947 - 14.834
06.12	Instandhouding Opdrachten Instandhouding IT	630.277	0	630.277	304.189	934.466	153.359	134.707	213.802	694.733	72.497
06.16	Over-/ onderprogram- mering Fonds Fonds	- 586.197	0	- 586.197	27.624	- 558.573	48.213	235.509	308.563	- 373.965	18.767
	Ontvangsten	16.769	0	16.769	0	16.769	0	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 95% juridisch verplicht en 5% beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor IT zijn per saldo met € 243,3 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt door het toevoegen van verplichtingenbudget uit 2025 wat in dat jaar niet is aangegaan (€ 483,0 miljoen). Het betreft onder andere projecten met een budget boven de mandateringsgrens zoals «Geïnstumenteerde oefen- en trainingscapaciteit voor grondgebonden eenheden» (commercieel vertrouwelijk).

Daartegenover staat dat de verplichtingenreeksen zijn geactualiseerd (per saldo € 209,6 miljoen). Het betreft de projecten en programma's met een budget boven de mandateringsgrens waaronder «Modernisering Tactische Indoor Simulator» (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget naar beneden bijgesteld als gevolg van overhevelingen tussen andere artikelen binnen het DMF, de Defensiebegroting of begrotingen van andere departementen, en dit artikel (per saldo € 30,3 miljoen). Dit betreft onder andere het project «Vervanging ESM- capaciteiten KL EOVSysteem» (commercieel vertrouwelijk).

Het restant wordt verklaard door een aantal kleinere, overige mutaties.

Toelichting op de uitgaven

Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 220,7 miljoen naar beneden bijgesteld.

Eenzijds is het budget in de voorbereidingsfase verlaagd (€ 707,6 miljoen). De ramingen van de projecten in voorbereiding zijn geactualiseerd of projecten zijn nader uitgewerkt en na besluitvorming overgegaan naar een volgende fase. Hierbij is ook het kasritme geactualiseerd.

Anderzijds is het budget in de realisatiefase naar boven bijgesteld (€ 486,9 miljoen). Voornamelijk vanwege budget van verschillende projecten overgegaan naar de realisatiefase en zijn de budgetten in de realisatiefase in een actueel kasritme gezet. Per saldo is het budget in de realisatiefase € 674,8 miljoen naar boven bijgesteld. Voor onder andere het programma «Foxtrot» (commercieel vertrouwelijk) en het project «Joint Electronic Attack» (commercieel vertrouwelijk). Daarnaast is budget toegevoegd dat in 2025 niet tot realisatie is gekomen (€ 66,4 miljoen).

Daartegenover staat dat het budget met € 254,3 miljoen naar beneden is bijgesteld vanwege een aantal interdepartementale overhevelingen en overhevelingen tussen de Defensiebegroting en andere artikelen binnen het DMF. Het betreft met name het project «GrIT» (commercieel vertrouwelijk). Het restant betreft een aantal overige kleinere mutaties.

De in de alinea's hierboven genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een hoger budget in 2026 voor onder andere de projecten «Joint Electronic Attack» (commercieel vertrouwelijk) en het programma «Foxtrot» (commercieel vertrouwelijk).

Instandhouding

Ten opzichte van de ontwerpbegroting is het instandhoudingsbudget met € 304,2 miljoen toegenomen. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat voor de volgende projecten de uitgavenreeksen in het juiste ritme zijn gezet, bij «Project Datacenter» (commercieel vertrouwelijk) naar aanleiding van de (gedeeltelijke) projectoplevering GriT en bij «Onderhoud supply licenties» (€ 25,1 miljoen) voor onder andere defensiepassen.

Over-/onderprogrammering

Zie artikel 2, onderwerp over-/onderprogrammering voor een overkoepelde uitleg.

Beleidsartikel 8 Overige uitgaven en ontvangsten

Artikel 8 Overige Uitgaven en Ontvangsten (bedragen x 1.000)

Art.	Omschrijving	Ontwerpbe- grooting 2026 (1)	Mutaties via NvW, ISB, moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2026 (3)=(1)+(2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	0	0	0	1.767.605	1.767.605	503.719	552.586	526.541	798.434	1.031.439
	Uitgaven	0	0	0	490.504	490.504	503.719	552.586	526.541	798.434	1.031.439
08.18	Nader te wijzen uitgaven Fonds Fonds	0	0	0	490.504	490.504	503.719	552.586	526.541	798.434	1.031.439
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting op de uitgaven

Voor 2026 is € 490,5 miljoen toegevoegd aan het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF) dat voornamelijk bestaat uit de toevoeging van de prijs- en volumecompensatie (€ 489,9 miljoen).